

Het onderwijs

Kinderen van rijke ouders gingen vroeger naar sjeke scholen en wisten ook zeker dat ze een goede baan zouden vinden. Kinderen die geen rijke ouders hadden, gingen soms helemaal niet naar school. Ze moesten van jongs af aan werken. Veel volwassenen konden dus niet lezen of schrijven. De leerplichtwet van 1901 bracht daar verandering in. De wet werd overigens met 50 tegen 49 stemmen aangenomen, doordat een tegenstander van zijn paard was gevallen en daardoor niet kon stemmen. *Het paard is verstandiger dan zijn meester* zeiden voorstanders van de Leerplichtwet. Vooral onder de christelijke partijen was verzet, omdat ze het bestaansrecht van christelijke scholen bij wet geregeld

wilden hebben. Dit gebeurde pas in 1917. In de tussentijd is veel gebeurd, het onderwijs van nu is totaal niet te vergelijken met het onderwijs van vroeger. Hierover kun je boeken vol schrijven. Ik probeer een aantal belangrijke zaken kort tegenover elkaar te zetten.

Onderwijs van vroeger:

Soms kwamen kinderen alleen 's winters naar school, 's zomers werkten ze op het land. Meisjes gingen nog minder naar school dan jongens. Zij zouden later toch trouwen en een gezin krijgen. Hun ouders vonden het niet zo belangrijk of zij leerden lezen en schrijven. De regering probeerde wel om zoveel mogelijk kinderen naar school te laten gaan. De ouders mochten zelf beslissen of hun kind wel of geen onderwijs volgde.

Onderwijs van nu:

Inmiddels begint de leerplicht op de vijfde verjaardag van een kind en duurt tot de achttiende verjaardag.

Vanaf 4 jaar zijn de kinderen welkom op de basisschool. Schoolverzuim is aan regels gebonden om regelmatig schoolbezoek te verzekeren.

7

Onderwijs van vroeger:

De school bestond vroeger vaak uit één lokaal, waarin alle leerlingen les kregen. Dat was bijna overal in Nederland zo. Pas wanneer er meer dan 70 leerlingen waren, werd een ondermeester gezocht.

In het lokaal stond in Achterveld een grote kolenkachel. Het kolenhok werd nog wel eens gebruikt om kinderen een tijdje in "op te bergen".

Onderwijs van nu:

Het onderwijs gebeurt niet meer in één klaslokaal. De school is veel meer en de leeromgeving groter en uitdagender.

Als school moet je aan allerlei arbo regels voldoen; gebruikersvergunning, bedrijfshulpverleners, risico inventarisaties, keuringen van speeltoestellen, gymtoestellen, brandblusmiddelen, ontruimingsoefeningen, metingen binnenklimaat etc.

Onderwijs van vroeger:

Kinderen schreven met een griffel op een lei. Soms leerden ze lezen met een ABC-boekje. Ze konden hun spullen bewaren in een houten kistje, dat was hun schooltas.

Het leesplankje als hulpmiddel bij het leren lezen, kennen we nog allemaal. Het sloot aan bij de *klankmethode* waarbij kinderen de letters van een woord na elkaar uitspreken zoals ze moeten klinken; aa-p, nn-oo-t, mm-ie-ss.

Van:

raam, roos, neef, fik, gat, wiel, deur, zes, juk, schop, voet, bok, bijl, ei, ui (klanken "uu" en "eu" ontbraken)

naar:

raam, roos, neef, fik, gat, wiel, zes, juk, schop, voet, neus, muur, bijl, hok, duif, ei naar:

aap, noot, mies, wim, zus, jet, teun, vuur, gijs, lam, kees, bok, weide, does, hok, duif, schapen naar:

(ik), maan, roos, vis, sok, pen, teen, neus, buik, oog, doos, poes, koek, ijs, zeep, huis, weg, bos, tak, hut, reus, jas etc.

Diverse varianten zijn in omloop geweest.

Onderwijs van nu:

De leermiddelen variëren tegenwoordig van de meest basale hulpmiddelen tot zeer geavanceerde materialen.

De meest eenvoudige leersituatie is nog steeds die van de mondelinge kennisoverdracht.

Concrete leermiddelen hebben echter hun intrede gedaan. De visualisatie is belangrijk.

Audiovisuele media, dia's, films, schooltelevisie, powerpoint presentaties, schoolboeken evolueerden tot complete leerpakketten, digitale schoolborden etc.

De computer is in het huidige onderwijs niet meer weg te denken, hierdoor is een wereld opengegaan. Het leerlingvolgsysteem, onderlinge communicatie, remediëring, automatiseren, aanbidding lesstof, allemaal prima mogelijkheden. De leerkracht en het menselijk contact zal het gelukkig niet vervangen is mijn idee, maar het is een geweldig middel. De komst van sociale media zoals Twitter, Hyves, Facebook, LinkedIn etc. brengen weer veranderingen met zich mee. Maar ..... er kleven ook gevaren aan, waar we zeer alert op moeten blijven.

Onderwijs van vroeger:

Op school leerden de kinderen in eerste instantie eigenlijk alleen lezen, schrijven, een beetje rekenen en kennis van de bijbel.

In boekjes stond geschreven hoe een kind zich moest gedragen. Die brave boekjes verdwenen op een gegeven moment. Er kwamen meer plaatjes in de schoolboeken.

Op het platteland kregen de kinderen rekenlessen waar ze later in het huishouden of het boerenbedrijf wat aan hadden.

Toen er ook nog vakken als Nederlandse taal (woordsoorten en zinsontleding), zingen en geschiedenis bijkwamen, moesten de kinderen veel eerder leren lezen, anders konden ze die nieuwe vakken niet leren.

Het onderwijsaanbod was vaak beperkt tot één programma. Kon je niet meekomen mocht je misschien wel de tuin van de meester onderhouden, was het te eenvoudig, dan had je veel tijd over om andere dingen te doen.

BACK to SCHOOL!

Onderwijs van nu:

Het onderwijsaanbod is in al die jaren flink uitgebreid, Engels, ICT, burgerschap en sociale integratie zijn hier voorbeelden van.

Ook de organisatie en de manier van leren is veranderd. Leerkrachten werken met groepsplannen en individuele handelingsplannen (plannen waarin staat wat de doelen van de extra hulp zijn en hoe deze bereikt kunnen worden), kinderen werken met planborden, dag- en weektaken. Er bestaan zgn. "rugzakjes" (leerlinggebonden financiering). Niet alles wordt meer klassikaal aangeboden en verwerkt. We passen het onderwijs meer aan, aan het niveau van de kinderen (niet kijken naar wat ze niet kunnen, maar kijken naar wat ze wel kunnen).

Aangeboden activiteiten raken zoveel mogelijk aan de leef- en beleefwereld van de kinderen, worden als zinvol ervaren. Kinderen in deze digitale en haastige tijd kunnen niet lang luisteren, er moet van alles te doen zijn, maar rust en activiteit hoeven elkaar niet in de weg te staan!

Vrij initiatief, je eigen ontwikkelingspotentieel aanspreken is belangrijk. Daarvoor krijgen kinderen eigen keuzemogelijkheden. Mogelijkheden om iets te creëren, om op een eigen manier en tempo kennis op te doen.

Kennis en lessen zijn minder statisch, zelfstandig werken, eigen doelen stellen, samenwerken, afwisseling, aanspreken, stimuleren, ontwikkelen van de eigen verantwoordelijkheid, zelfvertrouwen, enthousiasmeren, de coachende leerkracht; allemaal termen die in het huidige onderwijs thuishoren en zichtbaar zijn.

het huidige team van de St Jozefschool

Onderwijs van vroeger:	Onderwijs van nu:
------------------------	-------------------

De leerkracht zat aan een hoge lessenaar voor de klas. Als één van de kinderen ondeugend was, gooide de meester de 'pechvogel' naar hem toe, een van stof gemaakte vogel. Het kind moest die dan terugbrengen en kreeg straf. In Achterveld is de pechvogel niet zo bekend, maar rondvliegende borstels zijn zeker gesignaleerd.

Als je straf kreeg, was dat vaak een klap op de hand met de 'plak', een ronde houten schijf aan een steel. Eigenlijk was het slaan van kinderen verboden. Maar veel onderwijzers wisten geen andere manier om de orde te bewaren. De meeste ouders vonden ook dat een klap op zijn tijd geen kwaad kon.

Kinderen die 'dom' waren, kregen voor straf een bord om hun nek waarop een ezel was geschilderd.

Een meester die op maandag eerst de krant las en een sigaretje of sigaretje voor de klas rookte was geen probleem.

Ouders zijn meer betrokken bij het onderwijs van hun kind. Dat is geen luxe, maar een wettelijke verplichting van de school. Ze helpen mee met allerlei klussen, maar hebben ook inspraak op het schoolbeleid. In Achterveld kennen we al jaren een grote betrokkenheid van ouders. Een goede zaak omdat school en ouders elkaar nodig hebben en kunnen versterken.

Leerlingen zijn steeds mondiger geworden en spreken leerkrachten vaak aan met de voornaam. De leerling mag en wil zelf bepalen wat goed is en wat niet. Daar is niets mis mee, sterker nog, dat proberen we kinderen juist mee te geven en ze daarmee goed voor te bereiden op de maatschappij. De balans blijven zoeken is echter belangrijk. De sfeer in de klas moet goed blijven, leerlingen moeten in staat zijn om te leren en aan bepaalde eisen te voldoen. Dit betekent ook dat leerlingen zich aan bepaalde regels houden, want dat is "voor later" ook belangrijk.

Relatie (je veilig en geaccepteerd voelen), competentie (taken aankunnen en ontdekken dat je steeds meer aan kan) en autonomie (je leergedrag voor een deel zelf mogen aansturen) zijn belangrijke, maar o zo moeilijke sleutelwoorden in ons onderwijs. Daarom werken we o.a. met een pedagogisch groepsplan, een methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling, leerling besprekingen, een leerlingbegeleider etc.

Onderwijs van vroeger:

Na de lagere school eindigde voor veel kinderen de schoolcarrière en gingen ze werken. Voor de ouders met grote gezinnen vaak een belangrijke ondersteuning.

Voor kinderen die goed konden leren werd dat moment nog wel eens uitgesteld. Ze mochten naar de 7e of 8e klas. In Achterveld hebben we nog twee jaar VGLO (Voortgezet Lager Onderwijs) gehad.

Langzaam maar zeker kwam daar verandering in. De ambachtsschool, MULO, MMS of HBS werden veelvuldig bezocht, maar kwam je van de boerderij, dan was de huishoudschool vaak nog goed genoeg, ongeacht je capaciteiten.

Het lager beroepsonderwijs, de mavo, havo en vwo ontstond om tot uitdrukking te brengen dat men een vervolgopleiding diende te volgen. De brugklas werd ingevoerd. Pas na de brugklas moest de leerling kiezen voor de definitieve opleiding. Daarnaast werd het mogelijk om door te stromen naar andere opleidingen. Het gevolg van deze aanpassingen was dat de rangen en standen in het onderwijs verdwenen.

Onderwijs van nu:

Het bleek al snel dat de brugklas niet werkte. De brugklas werd in 1992 vervangen door de basisvorming. Maar ook dat werd weer teruggedraaid.

In 1999 ontstond het VMBO uit de mavo en het LBO.

Hierbij onderscheiden we vier leerwegen:

1. Basis beroeps gerichte leerweg
2. Kader beroeps gerichte leerweg
3. Gemengde leerweg
4. Theoretische leerweg

Op de basisschool worden de vorderingen van de kinderen van jongs af aan gevolgd. Ieder jaar wordt er een toets kalender vastgesteld en alle resultaten worden opgeslagen in het (digitale) leerlingvolgsysteem.

De Cito-eindtoets (februari groep 8) zorgt voor een onafhankelijk advies. Dit alles dient er voor, de doorgaande lijn van het basisonderwijs naar voortgezet onderwijs te borgen.

Binnenkort staat in mei de verplichte eindtoets voor het primair onderwijs op de rol.

Onderwijs is en blijft altijd in beweging. Over 10 jaar zal het er ongetwijfeld weer anders uitzien dan vandaag de dag. Belangrijk is dat we open blijven staan voor vernieuwingen, maar ook kritisch durven te blijven, want niet iedere verandering is een verbetering. Ook daar hebben we in het onderwijs diverse voorbeelden van meegemaakt.

Dit alles zorgt er voor dat het vak van de onderwijsgevende moeilijk is, maar ook zo uitdagend en leuk!

*Je mag zijn wie je bent
Om te worden wie je bent
Maar nog niet kunt zijn
En je mag het worden
op jouw manier
en in jouw tijd*